

Z

Za- pref. [Și: ză- pref.]. — Din bg. *za-*.

Ză- pref. v. *za*.

Zăandiparti adv. v. *diparti*.

Zăbăia adv. v. *băia*.

Zăbăvés vb. IV } v. *zăboves*.

Zăbăvit, -ă adj. }

Zăbit m. Ofițer. *Rămasi saldi ampîratu și lants zăbits* (rămase numai împăratul și alți ofițeri). — Din tc. *zabit*, (arom. *zăbit*).

Zăboi m. (La pluguri) Bârta s. bârsa ce ține plazul, (cf. Capidan, *Meglenoromâni*, I, 5).

Zăbovés vb. IV. Zabovesc, întârziu. *Ca zăbovi ară mult văcșt* (dacă întârzie iarăși multă vreme), 15/16. [Și: zăbăvés vb. IV. *Zăbăvi mult*, 13/16. *Derivate: zăbăvit, zăbuvit, -ă* adj., adv. = târziu. *Lușutiia con vini mai zăbăvit*, B. 12.] — Din bg. *zabavjam*.

Zăbubutés vb. IV. v. *bubutes*.

Zăbúeur vb. I. v. *bucur*.

Zăbún, -ă adj. v. *bun*.

Zăbuș vb. IV. v. *buș*.

Zăbuvít, -ă adj. v. *zăboves*.

Zac vb. III. *Zac*, stau culcat, stau în pat, stau. *Si zacă la umbără* (la umbră), 10/69. *Di un mes zatsi* (de o lună zace), Com. I. L. *Çoti zac 'n Țel* (știe multe), 932. || (Intrans.) Țin pe cineva. *Mai micu li zătșe [yoŭli] la țorlă* (mai micul le ține la târlă), 2/3. [*Derivat: zătzeári* f. = zăcut. *Mi*

dor ȳasili di zătzeari (mă dor oasele de zăcut), 7/69; *zăcút, -ă* adj = zăcut]. — Din lat. *jaceo*, -ēre, (arom. *dzac*).

Zăcăt vb. I. v. *cat*.

Zăcătés vb. v. *cats*.

Zăcătșori f. v. *zăcătșqs*.

Zăcătșqs vb. IV. *Agăț, prind, (refl.) mă agăț, mă prind, mă opresc. Si si zăcătșască* (să se oprească), *7. [Și: *năcătșqs* (bg. *nakačvam*), vb. refl. = mă prind, mă urc, Com. N. T. *Derivate: zăcătșori* f. = prindere; *zăcătșqt, -ă* adj. = prins. *Țimitati di par di zid zăcătșqt* (jumătate de par, agățat s. prins de zid), *89]. — Din bg. *zakačvam*.

Zăcătșqt, -ă adj. v. *zăcătșqs*.

Zăelátin vb. I. v. *clatin*.

Zăelumburés vb. IV. v. *clumbures*.

Zăeriv, -ă adj. v. *criv*.

Zăeút, -ă adj. v. *zac*.

Zădă f. *Zadă. Că cu zada u ubideasți* (caută bătaia cu lumânarea), 933. | Nume de loc.: *Puntea di zadă* (Oșani), Com. G. D. — Din lat. *daeda -am*, (arom. *dzadă*).

Zădiñés vb. IV. v. *dișes*

Zădiñés vb. Mă apuc de cineva cârtesc în contra ciuva, ating, mă leg de cineva. *Zădiñeà un nidutot și cată-ts săir* (leagă-te de un ne-tot și fă haz de prostiile lui). Com. G. D. — Din bg. *zadēvam*.

Zădinzúr vb. I. v. *dinzur*.

Zădipárti adv. v. *diparti*.

Zădórm vb. IV. v. *dorm*.

Zădún vb. I. v. *dun*.

Zădurmít, -ă adj. v. *dorm*.

Zăfălés vb. IV. v. *făles*.

Zăfărlărés vb. IV. Arunc, azvârl, cu iuţeală mare. *Ca la lo tsela măgăru di coadă, di la zăfărlărî prijur* (şi când îl luă de coadă şi îl azvârlî), 22/32.

Zăfríg a. v. *frig*.

Zăgád a. v. *gad*.

Zăgálbin, -ă adj. v. *galbin*.

Zăgár m. Ogar. *Scoasi un zăgar* (scoase un ogar), 33/39 cf. 6/21, 18/79. [F e m i n i n: *zăgărítsă* f. = femeuşcă ogarului. *Au trimeşi zăgărítsa să-l ducă pşini*, 15/8. — Din bg. *zagar*.

Zăgărítsă f. v. *zăgar*.

Zăghîă f. Păreche. *Ună zăghîă di tşouli* (o păreche de ghete), 6/62. *Ună zăghîă di bruñitsă* (o păreche de măţanii), 5/78. *Zăghîă di izmeani* (pereche de izmene), 7/35 cf. 7/66. — Din gr. *ξέγγος*.

Zagrád N. loc. (Baroviţa), Com. G. D. — Din bg. *zad-grad*.

Zăhirè Provizie, îngrăşământ? *Tribuiaşti s-la zăvđlim gnoju la corinu di sfaca tşárnitş, dintru că zăhireu tse da birichet aji sub di marzinea lu corinil' mimuts*, B. 9. — Din tc. *zahire*, cf. *zăjîrè*.

Zăjártă adj. } v. *ierb*.

Zăjérb vb. III. }

²**Zăjérb** vb. III. Călesc. Cf.

zăvărqs. *La zăjérb jeru*, ALR. 6604. — Derivat din *ierb* «fierb».

Zăjért, -ă adj. v. *ierb*.

Zăimés vb. IV. Imbolnăvesc pe cineva. *Nostru frati la au zăimit sâmuvilili* (pe fratele nostru zănele l-au imbolnăvit), Com. T. P. [D e r i v a t e: **zăimít, -ă** adj. imbolnăvit; **zăimiri** f. = imbolnăvire]. — Din mbg. *zaimam*.

Zăimiri f. }

Zăimít, -ă adj. } v. *zăimes*.

Zăimţşqs vb. IV. *Şi apa au zăimţşaşti*, 18.

Zăir a. Fiere. *Utroavă şi zăir dă nă vurăts tsi fatsiri toati bunili cşti ts-am fat* (face-ţi-s'ar otravă şi fiere toate bunătăţile ce ţi-am făcut), 890. — Din tc. *zeir*, (s. *zehir*).

Zăjîrè f. Marfă. *Cşti puni zăjîrè lupu* (cât strânge, cât economiseşte un lup, atâta, şi el), 936. — Din tc. *zahire*, (arom. *zăiree*).

Zăjîreaf, -vă adj. Impilit, despre un copil nedesvoltat, ALR. 2262. — Derivat din *zăir*?

Zăitiu a. Unt-de-lemn. *Ca zăitiu pri apu sta* (stă ca unt-de-lemnul pe apă), 937. — Din tc. *zeityn*.

Zăitşár m. Acvilă care se hrăneşte cu iepuri, de unde îşi derivă şi numele, *iepurar, vultur de-stânci*. Com. G. P. — Din bg. *zajčar*.

Zălăfés vb. IV. v. *laf*.

Zălámárdzini adv. v. *marzini*.

Zălátru vb. I. v. *latru*.
Zăleáu vb. I. v. *leau*.
Zălég vb. I. }
Zăligári f. } v. ²*leg*.
Zăligát, -ă adj }
Zălíng vb. III. v. *líng*.
Zălipés vb. IV. v. *lípes*.
Zălúf a. Buclă de păr, zuluŕ.
 Com. G. D. cf. dzuluŕftsuluŕ.
 — Din tc. *zülüf*.
Zălúm a. Jaf, nedreptate, Com.
 V. J. [Şi: *zălúm* a.]. — Din tc.
zulum.
Zălumutés vb. v. *lumutes*.
Zămánánc }
Zămáne } vb. v. *mánanc*.
Zămáne }
Zămántrés vb. IV. v. *mántrés*.
Zămátés vb. IV. v. *mátes*.
Zámeá (pl. *zomts*) f. Deal mai
 mic, dâmb, movilă, (ALR. 2471,
 3113), dumbravă, (ib. 392). Cf.
 rit.
Zámét a. Nevoie, suferinţă. *Traş*
mari zămet (am avut mult de su-
 ferit), Com. T. P. — Din tc.
zahmet, (arom. *zähmete*).
Zámíntşun vb. v. *mintşun*.
Zámítşcu vb. I. v. *mitşcu*.
Zámnu vb. I. v. *amnu*.
Zámól vb. v. *mol'*.
Zámúlt adj. adj. v. *mult*.
Zámumés vb. IV. v. *mumes*.
Zámutrés vb. v. *mutres*.
Zănáját a. Meşteşug, meserie.
Fără să ştiă nitsi un zănăjat (fără
 să ştie nici un meşteşug), 2/79.
 [Plur. *zănăjaturli*, 7/79, 4/21 cf.

1/21, 5/21]. — Din tc. *zanat*,
 (arom. *zănate*).

Zănăpnés vb. IV. Opintesc, mă
 opintesc. *Ia zănăpnea pots să-u*
tureş sinduchia (ia opinteşte-te, poţi
 să ridici..), 27/68. — Din bg. *opinam*.

Zăncálic vb. I. v. *ancalic*.

Zăncálzqs vb. IV. v. *ancálzqs*.

Zănehjór m. Ursuz, păcătos.
 Com. I. G. — Pentru etim. cf.
 nămchjor.

Zăndán m. Intunec, închi-
 soare. *Zuya 'n zândan, noaptea 'n*
migdan (= lostul di uşă), *44. —
 Din tc. *zandan*.

Zăngunisés vb. IV. }

Zăngunisít, -ă adj. } v. *angunises*

Zănítsă f. Cingătoare, (cf. Ca-
 pidan, *Meglenoromânii* I, 44). [Şi:
zunítsă f.]. — Din bg. *zunica*.

Zănoágă f. Zănoagă. Explicat:
locu iundi-i zăviit, ALR. 2492. —
 Din bg. *za(d)noga*.

Zănór vb. I. v. *nor*.

Zăntámqñ vb. I. v. *támqñă*.

Zántru vb. I. v. *antru*.

Zăntunijă f. Familie, rudenie,
 oameni de ai familiei. *Ca vini*
zuya di ansurarea, dănară toată
zăntunia şi feasiră nuntă (venind
 ziua de însurătoare, strănseră toate
 rudeniile şi făcură nuntă), 22/94.
Vini-au toată zintunia, 6/61. [Şi:
zintunijă f., 6/11]. Derivat: *zăn-*
tunilqe a. = înrudi, rudenie,
 Com. T. P. — Din **zinture* (pl.
 lui *zintu*, dacor. *gintu*, cf. Capidan,
 în *Dacoromania* VII, 125).

ZântuniŃe a. v. *zântuniă*.
Zănucl' u a. v. *zinucl' u*.
Zănurări f. }
Zănurăt, -ă adj. } v. *nor*.
Zănvărtés vb. }
Zănvărtiri f. } v. *ănvărtes*.
Zănvéts vb. v. *ănvets*.
Zănvijés vb. v. *ănvijes*.
Zăpád n. Apus (păstrat numai într'un n. loc. Barovița). — Din bg. *zapad*.
Zăpărqs vb. IV. Opresc, (refl.) mă opresc. *Nu putú si iasă Ńi tšarcu si zăpără*. (nu putu să iasă Ńi roata morii se opri), 13/72 cf. 6/13. *Nu aú pot zăpărqi* B. 8. [D e r i v a t: **zăpărqi** f. = oprire; **zăpărqt, -ă** adj. = oprit]. — Din bg. *zapiram*.
Zăplée vb. I. v. *plec*.
Zăpnés vb. IV. Opresc, (refl.) mă opresc, mă țin de cineva, stăruesc, îl încolțesc. *Lisitsa si zăpni* (vulpea se opri), 8/13 cf. 18/79. — Din bg. *zapinam*, (aor. *zapnah*).
Zăpórt vb. I. v. *port*.
Zăpricăjqs vb. v. *pricăjqs*.
Zăprins, -ă adj. Aprins, (la brânză) iute: *zăprinsă* (bronză) = brânză iute. Cf. s p ă r o t. ALR. 5450. — Derivat din *prind*.
Zăprisłăgăjés vb. IV. v. *slăgăjes*.
Zăpruvéd vb. II. v. *ved*.
Zăptisés vb. IV. Opresc. *Cola veà ună lámhá cari l'a veà zăptisit apa* (acolo era un balaur care îi oprișe apa), 3/34. [D e r i v a t e: **zăptisiri** f. = oprire; **zăptisit, -ă**

adj. = oprit]. — Din mbg. *zapti-suam*, id.

Zăptisiri f. }
Zăptisit, -ă adj. } v. *zăptises*.

Zăptiú m. Gardist. *Feata află... un zăptiú*. *Zăptiulu cum...* (fata află... un gardist, gardistul...), 39/65. — Din tc. *zapti*, (arom. *zăptiú*).

Zăpueát vb. I. v. *cat*.

Zăpudrqs vb. III. v. *rqd*.

Zar a. Zar. Com. T. P. — Din tc. *zar*.

Zăr adv. Par'că, cașicum. [Și: zer adv.]. Com. T. P. — Din bg. *zăr*, (tc.).

Zăráf m. Zaraf. Com. T. P. — Din tc. *zaraf*, (arom. *zăráf*).

Zărqm vb. I. v. *rqm*.

Zărán m. Numele boului născut joi. Cf. d z o i a, ALR. 5541.

Zărár Pagubă, pierdere. cf. z i i a n. *Nu lă si fatsi vrin zărar* (nu li se face vreo pagubă), B. 1. cf. 15. — Din tc. *zarar*, (arom. *zărare*).

Zări f. (numai în expresia): *da zari soarili* (soarele răsare întreg), ALR. 2426. — Din paleosl. *zarja*.

Zărijqs vb. IV. Părășesc, las la o parte. *Li zărijtoati* (le-a lăsat toate la o parte), 942. — Din bg. *zarézvam*.

Zărqs vb. III. v. *rqd*.

Zărqm vb. I. v. *rqm*.

Zărqs a. v. *rqd*.

Zărpopa (expresie bulgară). *Si-ts dau un măgăr Ńi cqn... si-l zits*

«zărpopa» *îel tucu si-ts cacă pari* (o să-ți dau un măgar și când îi vei spune zărpopa...), 3/50. — Din bg. *zăr-popa*.

Zărușqs vb. IV. v. *rușqs*.

²**Zărușqs** vb. IV. Doborî, strivi. *Gron zărușqt di plojur* (grâu strivit, culcat de ploi), ALR. 5201. — Derivat din *rușqs*.

Zărzävät a. Zarzavat, Com. P. M. [Și: *zărzuvát* a.]. — Din tc. *zarzavat*, (arom. *zărzävate*).

Zărzuvát a. v. *zărzävät*.

Zășătăjes vb. IV. v. *șătătjes*.

Zăseult vb. I. v. *scult*.

Zăseac m. Stavila care se pune la «leana» (brazda) unei țarini s. unei grădini. Com. G. D. *Ai la flo zăseacu* (a dat de tot secretul, a dat de rostul unui lucru), 944. — Din bg. *zaséka*.

Zăsfirés vb. IV. } v. *sfires*.

Zăsfiriri f. }

Zășqd vb. II. v. *șqd*.

Zăspún vb. III. v. *spun*.

Zăstári f. } v. *stay*.

Zăstáu vb. I. }

Zăsúflu vb. I. v. *suflu*.

Zătreámur }

Zătrémur } vb. I. v. *treamur*.

Zătrjámur }

Zătripnés vb. IV. v. *tripnes*.

Zătsápés vb. IV. v. *tsápes*.

Zătseári f. v. *zac*.

Zátsi num. Zece. [Și: *zeátsi* num. *Fitșoru... çon ra di un an, ra ca di zeatsi* (copilul când era de un an era ca de zece), 6/40. —

Din lat. *děcem*, (arom. *dzatse*).

Zătsín vb. v. *tsin*.

Zătšueăjés vb. IV. v. *tšucăjes*.

Zătšudés vb. }

Zătšudit, -ă adj. } v. *tšudes*.

Zătutšqs vb. IV. v. *tutšqs*.

Zăúđ vb. I. v. ²*ud*.

Zăúrlu vb. I. v. *urlu*.

Zăușqs vb. IV. Bag de seamă, ascult cu atențiune, prind cu urechea, bag în minte. Com. T. P. — Din mbg. *zaušvum*.

Zăvălés vb. v. *qvălés*.

Zăvărqs vb. IV. Călesc. Cf. *zăjerb*. *La zăvărăști ieru* (il călește fierul), ALR. 1662. — Din bg. *zavarjam*.

Zăvărqt, -ă adj. (despre mâncare) arsă, afumată, ALR. 4055. — Din bg. *zavarja*.

Zăvéd vb. II. v. *ved*.

Zăvirít, -ă adj. v. *vir*.

Zăvlitšqs vb. IV. v. *vlitšqs*.

Zăvóji m. Pădure pe marginea unei ape, zăvoiu (păstrat numai în n. loc. Oșani). — Din bg. *zavoj*.

Zavrăjqs vb. IV. v. *vrăjqs*.

Zăzburqs vb. v. *zburqs*.

Zber vb. I. Zbier. *Că capră zbiiră* (zbiera întocmai ca capra), 5/23. — Din lat. *verro*, -are, (arom. *zg'er*).

Zbor a. Vorbă. *Dultsi zbor* (vorbă dulce), 824. *Zlămboatsi zboară* (cuvinte adânci, înțelepțești), 939. [Derivate: **zburqs** (cf. mbg. *zboruvam*) vb. IV. = vorbesc. *Nu zburăști îel că zburăști*

alba (nu vorbește el, vorbește rachiul), 5. **C o m p u s** (cu pref.): **zăzburqs** (ză + zburqs) vb. IV. = încep să vorbesc, vorbesc. *Cari si zăzburască, tsela si la gunească* (cine va începe să vorbească, acela să-l ducă la păscut), 2/35 cf. 3/44. — Din bg. *zbor*, (arom. *zbor*).

Zburqs vb. IV. v. *zbor*.

Zcăr'lu vb. I. (Despre cal, Țâr-nareca). Dau capul în sus, ridic capul. *Cațlu zcăr'lă ănsus șu nu vrea si beă apă* (calul dete capul în sus și nu vroi să bea apă), 15/64.

Zdăpărqs vb. IV. Opresc. *Cal'i dăzmărqs cu zor pots s-l'a zdăpărqs* (caii odihniți, anevoie îi poți opri), ALR. 3114. — Derivat din *dăpărqs*, (cf. d u p ă r o s).

Zdrăcă f. Lumina fulgerului, orice lumină dela un obiect care scapără. *Tșestă zdracă mo cum ăi, tucu să ășasă vrin...*, 2/24 cf. 3/24. — Din bg. *zrak*.

Zdrăvets m. Nume de plantă. Com. C. I. — Din bg. *zdravec*.

Zdrăvujés vb. IV. (refl.) Urez bun venit cuiva. *Ca junsiră la ămpirātu, si zdrăvuiră* (după ce ajunseră la împărat își urară bun venit), 19/93. — Din bg. *zdravuvam*.

Zdravu-jivu (bulgărisim). Formulă de urare la o întâlnire între două persoane. Corespunde: ești bine sănătos cf. *z d r ă v u j e s*. — Din bg. *zdravo-živo*.

Zdrog m. Nume de pasăre. Com. G. D.

Zdrubés vb. IV. v. *drubes*.

Zdrúmin vb. I. Stâlesc *La zdrumino di chiutec* (îl stâlci s. îl snopi în bătai), 6/13. [D e r i v a t e : **zdruminări** f. = stâlcire; **zdruminăt**, -ă adj. = stâlcit], (arom. *zdrumin*).

Zdruminări f. } v. *zdrumin*.
Zdruminăt, -ă adj. }

Zeână f. Sprânceană, deal. *Ăn am un gulub alb... Tucu di pri zeană-zeană meardzi* (umblă din deal în deal), *8. *Zeână di urdiń*, ALR. 5133. — Din lat. *genna*, -am, (arom. *dzeană*).

Zeátsi num. v. *zatsi*.

Zeázit a. Deget. *Cu zeazitu ăn rost* (cu degetul în gură), 7/43. *Bat zeazit* (mă iscălesc, îmi pun iscălitura), 36. *Am zatsi ąnș tots cu căti ună plotșă ăn cap* (am zece inși toți cu câte o placă în cap = zeazitu), *95. [Și: *zejst* a. *Mi cătsq cu rostu di mjeu zejstu* (mă apucă cu gura de degetul meu), 8/3. Plur. (regul.) *zeaziti* și *zejsti*, art. *zejstili*, 17/9. D i m i n u t i v e : *zizitié*, *zizititš* m. = degetel Com. G. D.]. — Din lat. *digitus*, -um, (arom. *deadzit*, *dzeadzit*).

Zeleă f. (Țâr-nareca), Petrecere, chef. — Din tc. *zevk*.

Zéhje f. Ciocan mai mic, Com. T. P.

Zejst a. v. *zeazit*.

Zer adv. v. *zăr*.

Zet m. (rar) Ginere, cf. *z i n i r i*.
E, zetuli, nișta ta-i loșă (ei, gi-

nerică, nevastă-ta este bolnavă), 24/94. — Din bg. *zet*.

Zgăiř vb. I. Zgăriu. *Cu ungl'ili zgař*, ALR. 2189. *La zgařo* (il zgărie), ib. — Din lat. **excario*, -are.

Zgărpés vb. IV. Dau drumul cuiva, îl las. *Ligăts-mi cu ună fuărtămă di mǎjľuc și zgărpits-mi ănuntru... la zgărpivă ănuntru* (legați-mă cu o funie de mijloc și lăsați-mă înăuntru [în puț]... îl lăsară înăuntru), 3/73. | (Refl.) Dau fuga, fug, plec, mă duc în grabă. *Feata bucuroasă că scăpo, si zgărpî cāsă* (fata bucuroasă că scăpă plecă acasă), 15/73 cf. 14/73. *Iel si zgărpî ca si l'a prijungă* (el se grăbi ca să-i ajungă), 10/55 cf. 2/63, 6/76. — Cf. alb. *greq* s., *greqoj* vb. « mit Hacken herausziehen ».

Zgărtšitŭr f. pl. v. *zgărtšot*.

Zgărtšot, -ă adj. Increțit, cu cute. *Cămeșa ăi zgărtšotă la numir*, ALR. 3290. [Și: *zgărtšitŭr* f. pl. = cută la haină, ib. 3270. cf. *zgrōtšchi*. — Din bg. *zgrăcam*.

Zgrqm vb. I. v. *răzgrămat*.

Zgrōtšchi f. pl. Cută la haină, cf. *zgărtšitŭr*, ALR. 3270. — Din bg. *zgrăcki* (dela *zgrăcam*).

Ziafét a. Petrecere, Com. P. M. — Din tc. *ziafet*, (arom. *ziafete*).

Zibéc m. v. *șebec*.

Zie vb. III. Zic. *Pōpa ăl' zitșe* « a izmichiăruli » (popa îi zicea...), 24/8. *Ăl' zitsi la mŭma la fitșoril'* (îi zice mamei băieților), cf. 20/18, 19/72, 10/58, 4/83, etc. [Și:

(Țárnareca) *dzăe* vb. III., 12/66, 26/68. *Derivat*: *zis* a. = *zisă*. *Zisu toș las treacă* (să se facă pe voia ta), 947]. — Din lat. *dico*, -ere, (arom. *dzíc*).

Zid a. Zid. *Zidurili [raŭ] cu slănină di porc* (zidurile erau cu slănină de porc), 23/18 cf. 12/77, 12/68, *89. [*Derivat*: *zidés* vb. IV. (puțin întrebuintat se zice « fac zid ») = *zidesc*; *zidiri* f. = *zidire*; *zidit*, -ă (rar), *zidusit*, -ă adj. = prevăzut cu zid. Com. T. P.]. — Din bg. *zid*.

Zidés vb. IV. v. *zid*.

Zidiri f.

Zidit, -ă adj. } v. *zides*.

Zidnitsur N. loc. (Lugunța).

Zidusit, -ă adj. v. *zides*.

Ziľt Instrument la argintari.

Ziľan Pagubă cf. *z a r a r*. *Tseaști muľhizoai fac ziľan la bubi*, B. 3. *Tșarnitsŭ nu-i ăn ziľan*, ib. 6, cf. 5. — Din tc. *zian*, (arom. *ziane*).

Zilimcă f. Nume de arbore. *Am ună tuiagă di zilimcă*, Com. I. L. — Din bg. *zelenka*.

Zimbidi f. v. *tsimbidi*.

Zimbléc a. (pl. -*eatsi*) Arătător la ceas, ALR. 3906 (tc.).

Zinghiľă f. Scară de șea. [Și: *șănghiľa* f.]. Com. T. P. — Din tc. *üzengi*.

Zinghin s., adj. Bogat, avut. — Din tc. *zenghin*.

Zinir m. v. *ziniri*.

Ziniri m. Ginere. *La feși ziniri* (il făcu ginere), 16/28. *Zinir-tu*

(ginerel. tãu), 16/39. [Și: zínir m. D i m i n u t i v: zínirítș m. = ginerel. Com. G. D.]. — Din lat. *gēner*, -rum, (arom. *dzinire*).

Zínirítș m. v. *ziniri*.

Zintunijã f. v. *zãntunijã*.

Zinúel'u a. Genunchiu. [Și: zãnúehl'u a. *Al' tsi frãnsirã șamindõuli pítșoari din zãnucl'i* (i se frãnserã amãndouã picioarele din genunchi), 18/69. C o m p u s (cu pref.): *ãnzãnuel'u*, *ãnzinúel'u* vb. I. = ñngenunchiu. *Si ãnzãnucl'o antru șomt* (se ñngenunchie ñnaintea icoanei), Com. I. L. Cf. ALR. 2765. *ãnzãnuel'ãri*, *ãnziiuel'ãri* f. = ñngenunchiere, id.]. — Din lat. *genũc* [ũ]lum, (arom. *dzinucl'u*).

Zirnés vb. IV. Mã uit puțin (prin gaurã), zãresc, vãd. *Aũ zirnirã cola ñundi mãncã* (o vãzurã unde mãncia), Com. T. P. [C o m p u s (cu pref.): *uzirés* vb. IV. (u + zires s. din bg. *oziram-se* = mã uit, cat la ceva) = id. *Tu si nu uzireș* (tu sã nu te uiți); *uzirnés* vb. IV. = id. *Pãn s-ti uzirneș, ti cumpãrã și ti vindĩ* (pãnã sã te uiți tu, te cumpãrã și te vinde), 895. — Din mbg. *ziram*, (aor. *zirnãh*).

Zis a. v. *zic*.

Zizitie } m. v. *zeazit*.
Zizitítș }

Zlãmbítsã f. Copac ñnalt, drept. Com. C. I. cf. a r b u r, ș u m ã. || N. loc. (Oșani).

Zlãmbóe, -ã adj. Adãnc, cf. d ã n c ã. *Sã facã unã groapã*

zlãmbocã (sã facã o groapã adãncã), 3/93. *Trãpu-zlãmboc* (rãul adãnc) n. loc. ñn Cupa. Com. N. P. — Din mbg. *zlãbok*.

Zlãtãr m. (Țãrnareca) Argintar. *Si mãritã la zlãtaru* (s'a mãritat la argintarul), 10/65 cf. 11/65. [D e r i v a t: Zlãtĩ = n. de persoanã, 2/VI]. — Din bg. *zlatar*.

Zlãtĩ m. v. *zlãtar*.

Zmãcãjãs vb. IV. (refl.) Mã dau pe ghiațã. *Mi zmãcãjãs pristi gl'ets*, ALR. 1257. — Din bg. *smãkvam*.

Zmeãni f. Izmene. Com. G. D. — Din vsl. *izmẽni*.

Zmẽu m. (Țãrnareca) Balaur, cf. l a m ñ ã. *Zmeũlu feasi si prizneascã* (balaurul dete sã se uite), 28/68 cf. 27/68. — Din bg. *změj*.

Zmutșos vb. IV. (refl.) Mã opintesc, mã smucesc. Com. T. P. *L'-u smutșo* (a șters-o, a tulit-o) 576 cf. 707. *Tsela rapu si gmutșo*. Com. T. P. [Și: *smutșos* vb. IV., *smuntșos* vb. IV.]. — Din bg. *smuça*.

Zóbi m. Nutreț pentru cai, mai ales ceea ce se pune ñn «zobnic» ca sã mãnãnce un cal. Com. T. P. [D e r i v a t: zóbnie m. (bg. *zobník*) = traistã cu sãmãnțã ce se atãrnã de capul calului, cãnd i se dã sã mãnãnce id. — Din bg. *zob*.

Zóbnie m. v. *zobi*.

Zójeã N. de vacã fãtatã joi.

Zombã f. (La dulgherie) Ghinul. Com. C. I. *Zombi-di-șãreri*: instrument de brodat. - Din paleosl. *zabũ*.

Zómbitsă f. Umflătură la gingie, ALR. 1128. — Derivat din *zombă*.

Zona v. *zonă*.

Zonă f. Zână. *Li lo zônili și li deadi la drats* (le luă zânele și le dădu dracilor), Com. T. P. *Zona Zona-mică* nume de munți (Nânta) cf. Capidan, *Meglenoromânii*, I, 20. — Din lat. *Diana*, (arom. *dzîna*).

Zor f. (pl. *Zori*). *Ancres zorli* (zorile se ivesc), ALR. 2375. *Mi sculaî ân zor*, ib. 2376. *Creapă zorli* ib. 2377. — Din bg. *zora*.

²Zor a. Nevoie, strâmtoare mare, zor. *Cqn si aî zor* (când vei avea nevoie), 18/2. [Și: *zort* a. *Fitșoru ca vizû mult zort, si feasi gulup*, 23/79; *zôrlea* (în expresia) *cu zorlea* (cu de-a sila, cu forța). — Din tc. *zor*, (arom. *zore*).

Zqr a. Zăr.

Zôrlea adv. v. ²*zor*.

Zornéšt (bureati) m. Un soi de bureți, ALR. 6404.

Zort a. v. ²*zor*.

Zot adv. (în expresia): *ân zot*. (contra), ALR. 3169. — Din mbg. *zât*.

Zulúm a. v. *zâlum*.

Zunítsă f. v. *zâmitsă*.

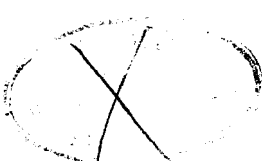
Zupeuîés vb. IV. Tropăiesc. *Zupcuiaști cu pitșoarili* (dă din

picioare), ALR. 1475, [Și: *tru p u t e s*], ib.

Zur a. Jur. *Din-zur* s. *din-zur-ân-zur* s. *ân-zur* (împrejur, jur împrejur, împrejur). *Din zur di tșesmä criscû ıarbă multă, dintru că locu nu ra călcat* (împrejurul fântânei crescú iarbă multă...). 32/40. *Am un cupilaș răsădit din zur ân zur tot cu răvol și butșăști* (împodobit de jur împrejur numai cu revolvere), *17. — Din lat. *gyrus*.

Zúuă f. Zi. *Ună zuuă, ıa si dusi* (într'o zi ea se duse), 5/82. *Pristi un-dou zqli* (peste o zi două), cf. 5/8, 6/10. *Din zuuă-zuuă* (zi cu zi, în fiecare zi), 949. *Cu zqli* (cu zile, cu vieată). *Curtulisi lupu cu zăli* (scapă lupul cu vieată), 14/72 cf. 948. [Plur. *zqli* și *zăli*. Și: (Țârnareca) *dzúuă* f., 28/65. **C o m p u s**: *astăz* adv. = azi, astăzi. *Astăz vreamea nu-i bună*. Com. G. D. **D e r i v a t**: *zúuăta* adv. = ziua, în timpul zilei. Și *noaptea tribuıaști s-la minım havau...*, *ama nu cota mult cot zuuăta* (și noaptea trebuie să primenim aerul, însă nu atât de mult ca în timpul zilei). B. 8]. — Din lat. *dies*, -em, (arom. *dzua*).

Zúuăta. adv. v. *zuuă*.

31878

V